

Privativní novace a výkon rozhodnutí

Je-li právním důvodem nového závazku dohoda věřitele a dlužníka, pak pro vymožení nového závazku nelze vést výkon rozhodnutí na základě exekučního titulu příznávajícího původní pohledávku. Pro účely zastavení výkonu rozhodnutí z důvodu privativní novace je pak nerozhodné, zda, kdy a jak dlužník nový závazek splnil.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 20 Cdo 2714/2005, ze dne 21.9.2006)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v exekuční věci oprávněného A - R. C., spol. s r. o., zastoupeného advokátem, proti povinnému S. R., spol. s r. o., zastoupenému advokátem, pro 432.580,- Kč, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 8 pod sp. zn. Nc 6256/2002, o dovolání oprávněného proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 18. 1. 2005, č.j. 16 Co 32/2005-126, tak, že usnesení Městského soudu v Praze ze dne 18. 1. 2005, č.j. 16 Co 32/2005-126, a usnesení Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 10. 11. 2004, č.j. Nc 6256/2002-111, se zrušují a věc se Obvodnímu soudu pro Prahu 8 vrací k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

V záhlaví uvedeným rozhodnutím městský soud potvrdil usnesení ze dne 10. 11. 2004, č.j. Nc 6256/2002-111, kterým Obvodní soud pro Prahu 8 s odkazem na ustanovení § 268 odst. 1 písm. g/ zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „o.s.ř.“), zastavil exekuci (nařízenou usnesením ze dne 15. 5. 2002, č.j. Nc 6256/2002-13, ve spojení s usnesením Městského soudu v Praze ze dne 30. 8. 2002, č.j. 23 Co 315/2002-46, k vydobytí pohledávky 432.580,- Kč) a rozhodl o jejích nákladech. Na základě zjištění, že účastníci uzavřeli 8. 11. 2001 dodatek k dohodě o úhradě dluhu, jímž ujednali, že oprávněný považuje veškeré závazky povinného za vyrovnané a dohodu o úhradě dluhu za právní úkon, který neplatí, jestliže do 31. 12. 2002 povinný zaplatí 100.000,- Kč, a že 14. 10. 2002 pověřený soudní exekutor (dále jen „exekutor“) převzal uvedenou částku, se odvolací soud ztotožnil se soudem prvního stupně v tom, že závazek z dohody o úhradě dluhu zanikl a nový závazek (sjednaný na místo původního) byl splněn převzetím částky 100.000,- Kč exekutorem.

Rozhodnutí odvolacího soudu napadl oprávněný dovoláním, jímž - v první řadě - přestírá vlastní verzi skutku. Návrh na uzavření dodatku k dohodě o úhradě dluhu (podepsaný zmocněncem a datovaný dnem 8. 11. 2001) odeslal povinnému s tím, že M. H., jednatel povinného, jej podepíše a neprodleně vrátí dovolateli. K tomu však nedošlo, přestože platnost návrhu na sjednání dodatku byla omezena do 31. 12. 2001. Opis listiny předložený povinným není po obsahové stránce totožný s návrhem, který oprávněný učinil; namísto „31. 12. 2001“ je v něm jako závazný termín platby uvedeno datum „31. 12. 2002.“ Podle dovolatele je listina „falsum“ (její originál povinný nebyl schopen poskytnout ani pro účely vyšetřování Policií České republiky), na čemž nic nemění to, že na jejím opisu je ověřovací doložka notáře. Závazek zaplatit oprávněnému částku 100.000,- Kč ostatně povinný nesplnil ani do konce roku 2002, neboť odebrání peněz zmocněnci povinného exekutorem řádným plněním není. Z uvedeného dovolatel vyvozuje, že dodatek dohody o úhradě dluhu nebyl sjednán (povinný jej v podobě tvrzené dovolatelem neakceptoval), nehledě na možný zánik návrhu ve smyslu ustanovení § 43b odst. 1 písm. b/ zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku ve znění pozdějších předpisů (dále jen „obč. zák.“). Závěrem dovolatel tvrdí, že „zřejmě neexistuje“ písemná dohoda, jíž se povinný dohodl s M. H. (dlužníkem z exekučního titulu) o převzetí dluhu, a že s žádnou osobou se dovolatel nedohodl na „snížení“ dluhu. Navrhl, aby dovolací soud rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Povinný se ve vyjádření ztotožnil se skutkovými i právními závěry odvolacího soudu a navrhl, aby bylo dovolání pro zjevnou bezdůvodnost odmítnuto.

Nejvyšší soud věc projednal podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 3. 2005 (čl. II, bod 3. zákona č. [59/2005](#) Sb.).

Podle ustanovení § 236 odst. 1 o.s.ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to

zákon připouští.

Je-li napadeným rozhodnutím – jako v projednávaném případě – usnesení odvolacího soudu, jímž bylo potvrzeno usnesení, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci zastavení výkonu rozhodnutí (exekuce, viz § 130 zákona č. [120/2001](#) Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti /exekuční řád/ a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „zákon č. [120/2001](#) Sb.“), je dovolání ve smyslu § 238a odst. 1 písm. d/ o.s.ř. přípustné za podmínek vymezených v § 237 odst. 1 písm. b/ nebo c/ o.s.ř. (srov. § 238a odst. 2 o.s.ř.).

Podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b/ o.s.ř. je dovolání přípustné, jestliže soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším usnesení proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil. V daném případě soud prvního stupně rozhodl ve věci zastavení exekuce jinak, než v usnesení ze dne 1. 10. 2002, č.j. Nc 6256/2002-54 (tehdy návrh na zastavení exekuce zamítl), ovšem nikoliv proto, že byl vázán právním názorem obsaženým v kasačním usnesení Městského soudu v Praze ze dne 30. 8. 2004, č.j. 16 Co 232/2004-106. Okolnost, že tomuto zrušujícímu rozhodnutí odvolacího soudu předcházel náleze ze dne 15. 4. 2004, sp. zn. III. ÚS 231/03, jímž Ústavní soud – s právním názorem závazným pro soudy obou stupňů – zrušil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 31. 1. 2003, č.j. 23 Co 11/2003-81, není při použití ustanovení § 237 odst. 1 písm. b/ o.s.ř. významná; předpokladem přípustnosti podle tohoto ustanovení je, aby vázanost soudu prvního stupně plynula z rozhodnutí (nálezu) nikoliv Ústavního soudu, nýbrž odvolacího soudu, jímž tento zrušil předchozí rozhodnutí soudu prvního stupně.

Z ustanovení § 237 odst. 1 písm. b/ o.s.ř. vyplývá, že dovolání je přípustné jen tehdy, je-li mezi novým rozhodnutím soudu prvního stupně a právním názorem odvolacího soudu, který jeho dřívější rozhodnutí zrušil, příčinná souvislost potud, že právě tento právní názor byl jediné a výhradně určujícím pro nové rozhodnutí věci soudem prvního stupně. Tak tomu je u názoru na právní posouzení věci (u názoru na to, jaký právní předpis má být ve věci aplikován, popř. jak má být vyložen). Právním názorem významným z hlediska ustanovení § 237 odst. 1 písm. b/ o.s.ř. nemohou být pokyny k doplnění řízení, jestliže bylo rozhodnutí soudu prvního stupně zrušeno pro neúplnost skutkových zjištění, popř. pro pokyny o tom, jak má soud prvního stupně dále postupovat po procesní stránce; takový právní názor totiž žádným způsobem neusměrňuje soud prvního stupně v tom, jak má novým rozhodnutím rozhodnout.

V souzeném případě nebylo rozhodnutí soudu prvního stupně právním názorem odvolacího soudu usměrněno. Odvolací soud v kasačním rozhodnutí převzal (doslovně opsal) náleze Ústavního soudu, jímž bylo vytýkáno, že soudy neprováděly žádné dokazování, ačkoli povinností soudu prvního stupně bylo zkoumat, zda dodatek byl sjednán a zda je platný, a povinností odvolacího soudu zabývat se otázkou zániku závazku původního, resp. existencí nového závazku a jeho případného splnění. Úvahy dotýkající se právního posouzení skutku, o němž není jasno, zda bude v následném řízení před soudy obou stupňů zjištěn, za určující ve smyslu § 237 odst. 1 písm. b/ o.s.ř. pokládat nelze.

Přípustnost dovolání může být založena již jen ustanovením § 237 odst. 1 písm. c/ o.s.ř., které ji spojuje se závěrem odvolacího soudu, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. O takový případ jde zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo odvolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem.

Dovolací přezkum předjímaný ustanovením § 237 odst. 1 písm. c/ o.s.ř. je předpokládán zásadně pro posouzení otázek právních, navíc otázek zásadního právního významu; dovolání lze tudíž odůvodnit jediné důvodem uvedeným v ustanovení § 241a odst. 2 písm. b/ o.s.ř. (nesprávné právní posouzení věci), jenž byl – se zřetelem k obsahu podání – (také) dovolatelem užit. Vzhledem k tomu, že uplatněným důvodem je dovolací soud vázán (§ 242 odst. 3, věta první, o.s.ř.), lze to, zda rozhodnutí je zásadního právního významu, posuzovat jen z hlediska těch námitek obsažených v dovolání, jež jsou tomuto dovolacímu důvodu podřaditelné.

K přípustnosti dovolání, jež může být založena toliko na úvaze o zásadním právním významu rozhodnutí odvolacího soudu, nemohou vést argumenty podřaditelné ustanovení § 241a odst. 2 písm. a/ o.s.ř. (řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci) a ustanovení § 241a odst. 3 o.s.ř. (rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování). Ke skutkovým výhradám dovolatele tudíž nemohlo být přihlédnuto (dovolací soud vyšel z toho skutku, který byl odvolacím soudem právně hodnocen); bezcenné je i dovolatelovo tvrzení zpochybňující převzetí dluhu povinným a existenci dohody o „snížení“ dluhu, neboť jde ve smyslu § 241a odst. 4 o.s.ř. o nové – do řízení před soudy obou stupňů nevnesené – skutečnosti.

Dovolání je přípustné, protože směřuje proti rozhodnutí odvolacího soudu, které má ve věci samé po právní stránce

zásadní význam (§ 237 odst. 1 písm. c/, odst. 3 o.s.ř.). Ten je dán tím, že (právní) otázku zániku vymáhané pohledávky, resp. splnění nového závazku, jenž vznikl novací, odvolací soud posoudil v rozporu s hmotným právem.

Právní posouzení je ve smyslu § 241a odst. 2 písm. b/ o.s.ř. nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. g/ o.s.ř. ve spojení s § 52 odst. 1 zákona č. [120/2001](#) Sb. bude exekuce zastavena, jestliže po vydání rozhodnutí zaniklo právo jím přiznané, ledaže byl tento výkon rozhodnutí již proveden; bylo-li právo přiznáno rozsudkem pro zmeškání, bude exekuce zastavena i tehdy, jestliže právo zaniklo před vydáním tohoto rozsudku. Týká-li se nařízené exekuce některý z důvodů zastavení jen zčásti nebo byla-li exekuce nařízena v rozsahu širším, než jaký stačí k uspokojení oprávněného, bude exekuce zastavena částečně (§ 268 odst. 4 o.s.ř., § 52 odst. 1 zákona č. [120/2001](#) Sb.).

Odvolací soud vycházel při právním posouzení věci ze zjištění, že exekučním titulem (rozsudkem Okresního soudu v Rakovníku ze dne 14. 9. 1995, sp. zn. 4 C 776/94) byl předchůdce povinného zavázán zaplatit oprávněnému 781.225,- Kč s příslušenstvím (16 % úroky od 9. 9. 1994 do zaplacení a náklady řízení). Oprávněný se dne 22. 9. 1998 dohodl s M. H., že dluh ve výši 495.580,- Kč převezme povinný, a dohodou z téhož dne se ve vztahu k oprávněnému povinný zavázal, že částku 495.580,- Kč zaplatí ve splátkách; touto formou uhradil 63.000,- Kč. Dne 8. 11. 2001 uzavřeli účastníci dodatek k dohodě o úhradě dluhu, jímž oprávněný „prohlásil ... veškeré závazky dlužníka za vyrovnané,“ pokud povinný zaplatí 100.000,- Kč do 31. 12. 2002; v takovém případě pozbývala dohoda o úhradě dluhu ve výši 495.580,- Kč platnosti. Částku 100.000,- Kč převzal od zástupce povinného (JUDr. J. H., advokáta) exekutor, který byl usnesením ze dne 15. 5. 2002, č.j. Nc 6256/2002-13, pověřen provedením exekuce (vydobytím pohledávky 432.580,- Kč).

Není pochyb o tom, že i ohledně judikátní pohledávky mohou účastníci uzavřít dohodu, podle níž se dosavadní závazek, popř. jeho část nahrazuje závazkem novým, takže dosavadní závazek zaniká a dlužník je povinen plnit závazek nový (srov. § 570 odst. 1, § 571 obč. zák.). Zánik vymáhané pohledávky, popř. její části je pak důvodem zastavení výkonu rozhodnutí (exekuce) podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. g/, odst. 4 o.s.ř. Z toho, že právním důvodem nového závazku je dohoda věřitele a dlužníka (tzv. privativní novace), vyplývá, že pro vymození nového závazku nelze vést výkon rozhodnutí (exekuci) na základě exekučního titulu přiznávajícího původní pohledávku. Pro účely zastavení výkonu rozhodnutí (exekuce) z důvodu privativní novace je tedy nerozhodné, zda, kdy a jak dlužník nový závazek splnil.

V projednávaném případě je však otázka zániku nového závazku klíčová, neboť dodatek ze dne 8. 11. 2001 zánik dosavadního závazku (vymáhané pohledávky ve výši 432.580,- Kč) vázal na splnění odkladací podmínky (§ 36 odst. 1, 2 obč. zák.), tj. úhrady 100.000,- Kč do 31. 12. 2002. Pokud by povinný nový závazek nesplnil řádně a včas, právní následky novace by nenastaly (viz náleze ze dne 15. 4. 2004, sp. zn. III. ÚS 231/03, v jehož odůvodnění Ústavní soud vytýká, že se odvolací soud „otázkou zániku závazku původního, resp. otázkou existence nového závazku a jeho případného splnění ...“ nezabýval).

Se závěrem odvolacího soudu, že předáním částky 100.000,- Kč exekutorovi byla splněna podmínka dodatku a že nešlo o plnění při provádění exekuce, odvolací soud nesouhlasí (úvahy o tom, že návrh na nařízení exekuce podal oprávněný předčasně, protože lhůta splatnosti pohledávky do 31. 12. 2002 neuplynula, jsou zjevně nesprávné; opomíjejí totiž to, co bylo zdůrazněno výše, že novací vzniklý nový závazek stávajícím exekučním titulem podložen není).

Podle ustanovení § 559 obč. zák. splněním dluh zanikne (odst. 1); dluh musí být splněn řádně a včas (odst. 2).

Osobou oprávněnou k přijetí plnění od dlužníka (povinného) je věřitel (oprávněný). Plnit s účinky zániku závazku lze i zmocněnci věřitele (§ 31 a násl. obč. zák.) nebo tomu, kdo předloží věřitelskou potvrzení o tom, že je oprávněn přijmout plnění (§ 562 obč. zák.). V této souvislosti je třeba připomenout, že Nejvyšší soud ve stanovisku k výkladu zákona č. [120/2001](#) Sb., sp. zn. Cjpn 200/2005, uveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek 4/2006 pod č. 31 (viz bod XIV.), vysvětlil, že veřejnoprávní znaky postavení exekutora znemožňují, aby exekutor – byť s odvoláním na oprávnění podle § 74 odst. 1 písm. a/ zákona č. [120/2001](#) Sb. – poskytoval právní pomoc, jejímž obsahem je zastupování oprávněného v exekučním řízení, v němž má být současně pověřen provedením exekuce.

Odlišné právní posouzení zániku práva přiznaného podkladovým rozhodnutím, k němuž v dané věci dospěl odvolací

soud, tedy správné není a dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b/ o.s.ř. byl tudíž uplatněn po právu; výsledek dovolacího řízení je tím logicky předurčen.

Protože dovolání je přípustné, posoudil dovolací soud, zda řízení před soudy obou stupňů netrpí vadami uvedenými v § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a/, b/ a § 229 odst. 3 o.s.ř., případně jinými vadami řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 242 odst. 3, věta druhá, o.s.ř.).

Vadou uvedenou v § 241a odst. 2 písm. a/ o.s.ř. je řízení skutečně postiženo.

V exekučním řízení platí, že soud nařídí jednání, jen považuje-li to za nutné nebo stanoví-li to zákon (§ 253 odst. 2 o.s.ř., § 52 odst. 1 zákona č. [120/2001](#) Sb.). Ve vztahu k řízení o zastavení exekuce zákon obecnou povinnost nařídít k projednání věci samé jednání, k němuž je třeba předvolat účastníky a všechny, jejichž přítomnosti je třeba (§ 115 odst. 1, § 254 odst. 1, věta první, o.s.ř.), soudům neukládá; spočívají-li však důvody zastavení v § 268 odst. 1 písm. g/ nebo h/ o.s.ř., rozhoduje se zpravidla po předchozím jednání (§ 269 odst. 2 o.s.ř.). V usnesení ze dne 26. 6. 1997, sp. zn. 2 Cdon 1624/96, uveřejněném v časopise Soudní judikatura 8/1997 pod číslem 64, Nejvyšší soud vysvětlil, že bez jednání může soud o zastavení výkonu rozhodnutí (exekuce) podle § 268 odst. 1 písm. g/ a h/ o.s.ř. rozhodnout, jestliže tvrzení účastníků o těch skutečnostech, v nichž soud spatřuje důvod k zastavení, jsou shodná a liší se jen názory stran na právní význam těchto skutečností. V projednávané věci tomu tak nebylo, neboť skutkové okolnosti týkající se uzavření dodatku dohody o úhradě dluhu nebyly mezi účastníky nesporné. Tím, že soud k projednání věci samé nenařídil jednání, zatížil řízení „jinou“ vadou, k níž dovolací soud přihlédl.

Nelze-li dospět k závěru, že napadené rozhodnutí je správné a že bylo vydáno v řízení nezatíženém vadami, Nejvyšší soud je zrušil; protože ani soud prvního stupně věc neposoudil v souladu s tím, co bylo uvedeno, vztahují se důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, i na jeho rozhodnutí. Nejvyšší soud proto zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2, část věty za středníkem, odst. 3, věta druhá, o.s.ř.).

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušování řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)